

Wen stellen het op prijs, dat Ds. H. Pierson van Zetten zich de moeite gunde op onze uitlegging van Zacharias 4: 6 terug te komen, en we mogen nu met blijdschap constateren, dat ook hij de valse verklaring, alsof het daar geschreven tot lijdelijk stilzitten en wachten zou manen, niet in bescherming neemt, maar veeleer afkeurt en veroordeelt.

Dat nu is voor ons de hoofzaak. De uitspraak tot Zerubbabel: „Niet door kracht en geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden“, is en wordt nog steeds misbruikt tegen alle doortastende actie tot herstel van betere toestanden op allerlei gebied.

Men maakt er een oorkussen van, waarop men zich rustig neervlijt. En daartegen in nu is onzerzijds herhaaldelijk betoogd, dat dit de betekenis van deze woorden niet kan zijn. Immers, ware dat de betekenis, dan zou het Zerubbabels plicht geweest zijn er aanstonds het bijtje bij neer te leggen, niet verder te bouwen, en rustig af te wachten, of de tempel vanzelf gebouwd werd door den Geest des Heeren.

Het blijkt nu, dat we ten onrechte in den waan verkeerden, alsof Ds. Pierson die uitlegging gesteund had. Nu dit niet zoo is, doet het ons leed, dat ook maar even ondersteld te hebben, en verheugt het ons, dat hij in de hoofdzak onze bestrijding van die valse verklaring steunt.

Nu dit zoo is, heeft het verschil in exegetische methode nauwelijks belang meer. Wij stelden, en meenen nog, dat goede uitlegkunde eischt, dat men een uitspraak eerst in haar meest concrete betekenis moet poggen te verstaan, en dat men eerst daarna de verdere strekking ervan kan en mag vaststellen.

Ds. Pierson daarentegen acht, dat eerst de strekking van geheel de voorafgaande profetie moet worden nagegaan, en dat men alleen in verband hierna de woorden nader op Zerubbabel, en zijn concreet geval, mag toepassen.

Hierin zouden we hem nu liever niet volgen.

Wel geven we toe, dat het soms niet gelukt, om de historisch-concrete betekenis met genoegzame juistheid vast te stellen, en dan moet men wel van de meer algemeene uitgaan.

Maar als de concrete betekenis, gelijk hier, door de woorden: *en hij zal den hoeksteen voortbrengen*, zoo scherp is aangeduid, achten we het uitgaan van de algemeene betekenis noch profijtelijk, noch geoorloofd.

Elsch van goede polemiek.

Tot ons genoegen zien we, dat Ds. Bos van Bedum met de nadere toelichting van zijn standpunt een begin heeft gemaakt; en we zullen trachten, zoodra hij aan het positieve deel van die toelichting toekomt, er onze lezers van op de hoogte te houden.

Thans is hij zoover nog niet, en bespreekt alleen de uitdrukking van *dualisme*. Toch komt reeds in dit verloop iets voor, dat niet geheel in den haak is.

Vooreerst toch, is de uitdrukking *dualisme* niet voor het eerst in de bekende stellingen gebezigd, maar door de 17 afgevaardigden ter Synode van Kampen, 1889, blijkens de officiële toelichting van hun gevoelen in de *Memorie* van de heeren Donner c. s.

En in de tweede plaats, is de uitdrukking *dualisme* in de Amsterdamse stellingen niet gebezigd in onbepaalde, maar in bepaalde zin. Er staat toch: Het is het standpunt van het consequente *dualisme* tusschen het leven der institutionele kerk en het leven buiten de kerk.

Er was alzoo gesproken niet van *alle* dualisme, maar van een enkel soort dualisme. Van dat ene bepaalde dualisme, dat het kerkelijk institutionele leven afscheidt van het leven buiten de institutionele kerk.

Die woorden citeert Ds. Bos dan ook, maar daarop gaat hij uiteenzetten, hoe er allerlei dualisme is, en zegt dan ten slotte:

Het dualisme was het ketterisch element in de leer der Doceten, die zich niet begrepen konden, dat de Zoon Gods een menschelek, stoffelijk lichaam kon aannemen, en daarom liever spraken van een „schijnlichaam“, tegen welk beginsel de Apostel Johannes reeds opmerkt, dat zij die loochenen, dat Christus in het vleesch gekomen is, antichristelijk zijn. Het wortelt zelfs in het Heidensch Manicheïsme, met zijn goeden en kwaden God. Het is dus onbijbelsch, onchristelijk, ongereformd.

En hierop nu laat hij volgen:

Dat beginsel zijn zij toegedaan, volgens de Stellingen der Hoogleraren van de Vrije Universiteit, die ijveren voor de eigene Inrichting der Kerken, tot Opleiding van dienaren des Woords.

Zoodoende doet hij het dus voorkomen, alsof hij en de zijnen in de Amsterdamse stellingen beschuldigd waren, dat dualisme in dien algemeenen zin te zijn toegedaan.

En nu voelt ieder toch, dat dit vlak in strijd is met den elsch, die aan goede polemiek is te stellen.

Aan den elsch namelijk, dat men, iemands meening bestrijdende, die meening neemt, gelijk hij die zelf gaf, en er niet iets van maakt waarvan geen woord gezegd is.

In een tweede schrijven aan Dr. Bavinck zet dezelfde schrijver uit Munnikzyl, zijne beschouwingen aldus voort:

Met bijzonder veel genoegen heb ik uw vriendelijke en duidelijke brief gelezen. Vergun mij echter, dat ik nog een enkel woord in dit blad aan u richt.

Het is echter niet om de verdeeldheid te vermeerderen. Integendeel, juist doordat de verschillende vraagstukken van verschillende zijden worden bekeken, daardoor komt er, dunkt mij, meer helderheid, en indien de broederlijke liefde blijft, dan zal dit eerder tot opbouw dan tot afbreking zijn.

En juist, waar uwe stukken over ouders of twaalf een punt betreffen, dat tegenwoordig veel wordt besproken, daarom acht ik het gewenscht, dat bij hetgeen u daarover geschreven heeft, ook de andere zijde wordt beschouwd.

Waar u duidelijk ook in uw stukken hebt doen uitkomen *van beginsel*, niet te staan tegenover hen die er voor zijn, dat de kinderen der geloofsgenoten zoo spoedig mogelijk gedoopt worden, dan is het vooral voor de Kerken in het Noorden niet verkeerd, dunkt mij, dat ook dit beginsel wordt gekend. Nu vind ik het zoo jammer, dat er zooveel misverstand heerscht en juist daardoor zooveel verdeeldheid tusschen gebracht wordt.

En door die verdeeldheid wordt de broederlijke liefde verstoord, en wanneer dan een Hoogleraar *uigenlijkelijk* den indruk geeft, alsof het er niet op aan komt, wanneer de kinderen der geloofgenoten gedoopt worden, dan geeft dat welken aanleiding tot min aangename verhoudingen in de gemeente. Zeer verheugd was ik dan ook, dat u schreef, van harte er mede eens te zijn, dat de ouders *zoo spoedig mogelijk* hunne kinderen moeten laten doopen.

Just dit had ik gaarne, dat u in public in *De Basiss* had geschreven. Wat thans worden uwe stukken door velen misbruikt om den doop uit te stellen. Dat was dan ook de reden, welke mij noopte, om aan uw adres een stuk te schrijven, in de hoop, dat u duidelijk zoudt laten uitkomen, met welke drijvers geen gemeenschap te willen hebben.

Ook ik ben een groot vijand van drijverij, zool van de ene zijde als van de andere zijde. En waar u als Hoogleraar een groote stem in het kapittel hebt, daar zoudt ook gij, zonder het te willen, aanleiding kunnen geven tot tegenovergesteld drijven.

De twisten in de gemeenten komen gewoonlijk niet door het volk, maar door de leiders. Wanneer de heeren Hoogleraren met elkander verschillen, dan houdt deze het met den een, gene met den ander, terwijl zeer velen schreeuwen, dat zij het met dezen professor houden, zonder dat zij den professor begrijpen.

En waar mij in uwe stukken steeds bleek, dat de vrede van Jeruzalem u lief en dierbaar was, daar bevreemdden mij in de laatste tijden uwe stukken zeer.

Mischien heb ik het mis, maar er ontbreekt mij, een vast beginsel aan. Ten minste ik kan niet met den beslist wil ter wereld geen vast beginsel ontdekken.

En toch, toen een predikant (ik kan mij zijn naam niet meer herinneren) u vroeg naar opheldering van het beginsel van de D.K.O., verklaarde te tegen dat beginsel niet te strijden.

Hoe komt het dan, dat personen, die het Heilig Sacrament van den Doop feitelijk verlaten tot een gewoon onderscheidingssteek, zoo verheugd zijn over uwe stukken?

Hoe komt het dan, dat een blad als *De Weeker* er over juicht?

Andere geschriften van uwe hand toonen wel degelijk, dat u den Heiligen Doop als sacrament als een Goddelijk teeken en zegel op de beloften des verbonds, in niets wilt verkorten.

Als sacrament plaatst toch ook u den Doop op één lijn met het Heilig Avondmaal.

Het is mij niet bekend, dat er enkelen zijn, die de moeder bij het doopen, indien deze aanwezig is, gewoon negeren.

Dat is mijns inziens een dwepen met de letter van het formulier, zonder de betekenis van de ouders bij den doop tot zijn recht te laten komen.

En in sooverre uwe stukken *hierover* in verzet komen, kunnen zij mijne volle sympathie wegdragen.

U hebt duidelijk uit de geschiedenis laten uitkomen, dat de ouders, dus vader en moeder, bij den doop verantwoordelijk zijn. Toch had het, dunkt mij, meer doel getroffen zoo u uit het verband reeds de betekenis der ouders had aangegeven. Want nu heeft het al den schijn, alsof de doop meer voor de ouders is dan voor het kind.

Immers de doop is geen bevestigingssteek op het ernstig voornemen der ouders om hunne kinderen in de vrede des Heeren op te voeden. Ook zonder doop is ieder ouder hiertoe van Godswege verplicht.

Is dan de doop een soort plichtigheid, die gebruikt wordt om aan de moeder de gelegenheid te geven haar eersten gang naar de kerk te doen, om God in t midden der gemeente voor Zijne uitredding te danken?

Dit immers zou een misbruik zijn van het Heilig sacrament.

De doop is toch een Goddelijk teeken en zegel op de beloften, welke God aan het zaad der geloovigen schenkt.

Immers, als sacrament even zeker en vast en even Heilig als het Avondmaal.

(Niet dat alle gedoopte kinderen deze beloften hebben ontvangen. Ook alle Avondmaalsgenoten niet. Doch dit openbaart zich in het opgroeien van zelf, of zij blijven als hypocrieten zich onder de geloovigen scharen en ook tegen dezen moet geprekeerd worden. Doch hierover straks nog een enkel woord.)

Nu zijn de kinderen of geheiligd in den man of in de vrouw, of in beiden.

Bij den stobkewaarder werd het gezin gedoopt na belijden van den man. Bij Lydia na belijden van de vrouw.

Is de vader alleen een geloovige, zoo wordt het kind alleen op zijne belijdenis gedoopt. Is de moeder alleen een geloovige, dan alleen op hare belijdenis.

Maar indien en man en vrouw kinderen des verbonds zijn, moet dan het kind gedoopt worden op beider belijdenis? Is dan de belijdenis van den man als het hoofd des gezins en als representant van de moeder, niet voldoende?

Mischien vragen sommigen: maar kan de man ook voor de vrouw het Avondmaal vieren? Neen, immers, want het Avondmaal is een *huwelijk* deels aan de gemeenschap met Christus.

De doop echter is iets, dat het kind en niet de ouders in de eerste plaats geldt.

De ouders hebben slechts hun geloof te belijden, en wat daarmede in verband staat, en op grond van Gods beloften aan het zaad van dergelooovigen, wordt ook het kind als een geloovige *beschouwd* en gedoopt.

Dus het kind wordt gedoopt als een jeugdig lidmaat der gemeente of van het lichaam van Christus.

Welnu, waar de moeder geen lidmaat is van de gemeente, daar mag zij niet eens antwoorden op de vragen.

En waar zij wel lidmaat is, is dan de belijdenis van den vader niet voldoende, waar deze toch ook in naam der moeder spreekt?

Is ook de doop niet een pleitgrond voor de ouders in hunne geboden tot God?

En is het dan te verantwoorden, dat men dien doop maar al uitstelt?

U zegt, dat het meer een kwestie van praktijk is, maar, zoudt u het dan ook niet beter achten, dat de praktijk zich zoo regelde, dat de elsch Gods zoo spoedig mogelijk wordt uitgevoerd?

Want juist het toegeven in de praktijk heeft in de geschiedenis steeds geleid tot een ergerlijk

talmen met den elsch Gods. En indien wij 4 weken mogen wachten, hoe dikwijls gebeurt het dan niet, dat de moeder ziek is of te zwak, maar dat zij iederen dag hoop heeft van beter te worden, zoo dat de 4 weken spoedig klimmen tot meerdere weken. Dan kunnen wij toch geen grens aan geven.

Want de moeder, die spoedig klaar is, is er dan beter aan toe, dan een zwakke moeder. En bovendien, wanneer het eens zwakke moeder is, en zij heeft veel moeite om het Heilig sacrament van den doop, om dit zoo spoedig mogelijk (n. l. wanneer zij zelve er bij tegenwoordig wil zijn) te laten bedienen, hoe dikwijls geschiedt het dan, dat een moeder te snel hare woning verlaat, en later de gevolgen op het ziekbed moet dragen.

Doch boven dit alles geloof ik toch, dat er ook wel degelijk een beginsel in schuilt. U zegt, dat in het N. T. geen tijd is aangegeven.

Hoewel niet met ronde woorden, toch ligt het er bij gevolg trekkend wel in.

Allereerst is de besnijdenis een voorbeeld. Vervolgens, wanneer iemand in het N. T. zijn geloof had beliden, dan werd hij of zij *terstond* gedoopt, bijv. de Moorman, de stobkewaarder, Lydia enz.

En waar wij toch in beginsel aan den doop der bejanden precies dezelfde waarde hechten als aan den doop van kinderen (er zijn toch immers zeer veel verschillende doopen), daar moeten ook de kinderen als geloovigen, als lidmaten van het lichaam van Christus, gereinigd door Zijn bloed en geest gelijk ons doopformulier zegt, zoo spoedig dig zij daarvoor de gelegenheid aanbiedt, gedoopt worden.

Hierop hebben die kinderen van Godswege recht. En men onthoudt ze iets, wat zij moeten hebben, n. l. de Goddelijke verzekering van hun lidmaatschap van de gemeente van Christus.

Hierdoor heb ik thans, dunkt mij, voldoende aangegeven het beginsel, waarom ik er voor pleit, dat men zoo spoedig mogelijk zijn plicht doe.

Ik schrijf dit daarom publiek, omdat wij ook de andere beschouwingen zullen vernemen. En nu vind ik t ten allen tijde verkeerd, dat men met zijne beginselen onverstandig gaat drijven.

Daarom is het echter niet verkeerd, om die beginselen uitte zetten, opdat zij zoodoende overdracht worden, en waar nodig verbeterd worden.

Thans nog een enkel woord over het *beschouwen* der kinderen als wedergeborenen. U hebt uit dit schrijven reeds mijne gedachte kunnen vernemen.

En waar u mij vraagt: „Zijn zij het ook werkelijk en waarlijk?“ mag ik u daar met een weder-vraag antwoorden?

Toen de twaalf apostelen met Jezus rondwandelen, beschouwen de elf apostelen ook Judas niet tot aan zijn verraad toe, als een waarachtig discipel des Heeren? Maar was hij het nu ook werkelijk en werkelijk?

Nog eens vraag. Indien het Heilig Avondmaal wordt gevierd, beschouwt u dan niet alle aanzittenden voor kinderen Gods?

Deze vraag is het nu ook werkelijk en werkelijk? Uit uwen brief meen ik te moeten opmaken, dat ook u de kinderen der geloovigen (alle gedoopten) zijn tegenwoordig geen kinderen der geloovigen, want op vele plaatsen doopt men maar voor t vaderland weg voor wedergeborenen houdt. Met het hart kunnen wij nooit rekening houden. Indien echter bij het opgroeien zich geen geloof openbaart, dan hebben wij ze als bastaarden en niet als kinderen te beschouwen. (Dus ook hier weer een *houden voor*. De werkelijkheid is slechts aan God bekend.) Gelijk u dit met Prof. Rutgers duidelijk in het stuk over *sticht over doopleden* hebt laten uitkomen.

Indien wij toch de kinderen niet beschouwen en opvoeden als kinderen Gods, dan krijgen de kinderen steeds den indruk, dat zij nog kinderen des Satans zijn, en dan moet er iets bovennatuurlijks geschieden, voor zij gelooven ook kinderen Gods te zijn.

Dese consequentie heeft in vele gemeenten al te veel kwaad gesticht, vooral hier in het Noorden. Nu schrijf ik deze stukken niet, om mij tegen over u te plaatsen, want in beginsel staat u niet tegenover het hier geschrevene. Mischien drukt u sommige zaken anders uit.

Waar u schrijven hoofdzakelijk gericht is tegen drijvers van vormen zonder wezen, die schrijven is hoofdzakelijk gericht tegen hen, die aan de andere zijde drijven en gif uit uwe stukken zuigen om anderen te slaan.

Met de bede, dat God in onze Kerken liefde en eendracht mag geven, blijf ik met verschuldigde hoogachting . . .

In de reeks artikelen, die Dr. B. thans begon, zal dit alles ongetwijfeld tot helderheid komen. Toch vergeet men nimmer, dat zelfs Calvin niet dan in zijn laatste polemiek met Servet en Westphal tot het klare inzicht kwam, dat de gevolgen van het Verbond noodzakelijkerwijs een geestelijken achtergrond onderstelden.

Buitenland.

Deutschland. De Deutsche regering en de Roomsche missie in China.

(Slot.)

In het jaarbericht van de Antersche zending van 1897-98 wordt medegedeeld, dat bisschop Anze onmiddellijk na het vermoeden der Deutsche zendingen naar Berlijn gereisd is, om de bescherming der Deutsche regering te vragen. De Keizer bewilligde gaarne in het verzoek en gaf aanstonds bevel om meer schepen naar de Kantschoubocht te zenden en Kantschoubocht te nemen.

Bisschop Anzer heeft zijn missie in China eerst onder bescherming van Frankrijk gesteld; maar toen de Franse regering hem niet ter wille was om te bewerken dat hij het middelpunt zijner zending te Jentschouf kon vestigen, wendde hij zich tot Duitschland.

Anzer had wel geen hoop, dat haar eene Christelijke gemeente te stichten, doch hij wilde daar toch wonen. Jentschouf is de geboorteplaats van Confucius en wordt door de Chinezen voor zoo iets als een heilige stad beschouwd. Maar bisschop Anzer stoorde zich niet aan de betoogen der Mandarijnen, noch aan de weigering der Chinese regering, die uitdrukkelijk verklaarde dat het stichten eener kerk aldaar het gevoel van het volk ten diepste zou kwetsen, en slechts tot onnutten strijd zou leiden — hij moest en zou te Jentschouf zijn residentie hebben. Van dit plan zag hij niet af, toen twee door hem aldaar aangekoekte huizen vernield werden. De Chinese regering had den Roomschen bisschop vroeger groote welwillendheid betoond, door hem te benoemen tot groot-mandarijn en hem te vergoeden den rooden knop op de muts te dragen. Hij dacht dat, wanneer hij zich in die kleeding vertoonde, het Chinese volk hem zou ontzien. Doch daarin kwam hij bedrogen uit. Niettegenstaande zijn rooden knop viel, toen hij, op uitnodiging van den regerings-president, de pagode bezocht, de menigte als hyena's op hem en zijn dienaren aan. Er ontstond een vreeselijk tumult; Anzer ontkwam doordat hij den jammerenden Taotai vóór zich op den wagen plaatste en dezen als scherm gebruikte. Ook dit schrikte den bisschop niet

af; hij kwam in September '96 te Jentschouf wonen. Ruim een jaar later werden twee Roomsche zendingen te Tschangtschuang, dat bij Jentschouf ligt, vermoord. Op aandrang van de Deutsche regering werden de moordenaars gevat en terecht gesteld, waarbij twee onschuldigen onthoofd en vijf anderen onschuldig gemarteld werden; er moest 5000 schadevergoeding gegeven worden voor geroofde en beschadigde zaken, terwijl de regering voor het bouwen van zeven kerken, waaronder drie groote, een som van vijf tonnen gouds behoorde te betalen. Een van de kerken moest te Jentschouf gebouwd worden. Ook verkreeg de Deutsche regering de afzetting van den vice-koning van Shantung, welke beweerde, dat hij aan den moord der Roomsche zendingen geheel onschuldig was. Doch deze afgezette onderkoning wreekt zich in den zomer van 1900 ontzettend. Hij liet al de gebouwen van de zending verbranden, terwijl 7000 Chinese Christenen werden vermoord. Daarop volgde de bezetting van Kantschou, Port Arthur en Weihaiwei.

Neuwonderen wij de energie, waarmee de Roomsche bisschop het middelpunt van de actie tegen het heidendom in China, ook in het centrum van de Confuciusverering wilde plaatsen. Maar hij wandelde niet naar het woord des Heeren, dat leert, dat zijn kerk niet geplant en uitgebreid wordt door kracht en geweld, maar alleen door 's Heeren Geest.

— Streven naar vereeniging van alle Evangelische landkerken.

Sedert eenige jaren bestaat er in Duitschland een streven, om de verschillende Staatskerken in een kerkelijk verband saam te vatten, teneinde alzo een sterke eenheid tegenover Rome te openbaren en de gemeenschappelijke belangen der kerken beter dan tot hertoe te behartigen. De onlangs overleden hoogleraar, W. Beischlag, stelde die zaak aan de orde, terwijl de „Evangelischer Bund“ er sterk voor ijverde. De Synode der Evangelische landkerken van het groothertogdom Wurtemberg nam in hare vergadering van het begin van dit jaar een voorstel aan, waarbij het hoogste kerkbestuur van het land werd uitgenoodigd stappen te doen, om een vereeniging van alle Evangelische landkerken te verkrijgen, teneinde daardoor, zonder op de onafhankelijkheid en de belijdenis der verschillende kerken inbreuk te maken, gemeenschappelijke belangen des te beter te kunnen behartigen.

Die gemeenschappelijke belangen zijn volgens genoemde Synode: 1. het verdedigen van de eer en van het stoffelijk bezit der kerk tegenover andere kerken, den Staat en particulieren. 2. Het ontwikkelen van het gemeenschapsgevoel in den arbeid der inwendige Zending. 3. De herderlijke zorg over Evangelische Duitschers in den vreemde. 4. Het aangeven van lijnen volgens welke men een tot algemeen kerkrecht, kan komen, zonder dat aan de vrijheid der verschillende kerken werd geweld aangedaan. Wij voor ons zagen liever, dat de verschillende kerken minder naar een uitwendige eenheid streefden, maar er voor streiden om meer vrij en zelfstandig te worden, zoodat de steun van den Staat op den duur kon worden gemist. In dien geest arbeidt een man als Stocker, maar daarom kon Wilhelm II hem niet meer als hofprediker gebruiken.

Noord-Amerika. Herziening van de confessie van Westminster.

De herziening der Westminsterse geloofsbelijdenis houdt de geesten in de nieuwe wereld zeer bezig. Zoo werd onze aandacht gevestigd op een artikel in de *Hope* van de hand van wijlen Professor Demarest, vertaald door Ds. K. J. Dijkema. Daaruit blijkt, dat de voorstanders van de herziening zich beroepen op de vijf artikelen tegen de Remonstranten, door de Synode van Dordrecht van 1618 opgesteld. Prof. Demarest veroordeelt vooral hoofdstuk X afd. 4 van de Westminster conf., waarin we aldus lezen: „Andere, niet uitverkorenen, ofschoon zij door de bediening des Woords geroepen mogen worden en een gemeene werking des Geestes hebben, komen nochtans in der waarheid nimmer tot Christus en kunnen daarom niet zalig worden: veel min nog kunnen zij, die den Christelijken godsdienst niet bejelden, behouden worden in eenigen anderen weg, zijn ze ook nog zoo ijverig om hun leven overeenkomstig de natuur en de regels van den godsdienst welken ze bejelden, te vormen; en om te zeggen dat het mogelijk is, is zeer verderfelijk en hatelijk. Professor Demarest zegt hieromtrent dat hij niet zal overwegen of het volgens Gods Woord is wanneer men leert, dat iemand die den Christelijken Godsdienst niet bejeldt, niet kan zalig worden, maar zegt dat het opmerkelijk is, dat in de belijdenisschriften van de Geref. kerk daarover geen oordeel wordt uitgesproken. Nog meer opmerkelijk vinden wij het, dat door de voorstanders van de revisie der Westminsterse confessie op eens de Dordtsche synode zulk een goeden naam gekregen heeft. Vroeger werd er van die zijde steeds van de kerkelijke vergadering gesproken als van een „grimmige“ Synode. Men denkt dan aan de rede van den voorzitter Bogerman, toen hij de Remonstranten liet vertrekken, aan de afzetting, ballingschap en gevangenneming van die Remonstrantse predikanten die de acte van stilstand niet wilden onderteekenen of hare voorwaarden niet nakamen, door voort te gaan in Remonstrantse geest te prediken. Om die redenen staat de Synode van Dordrecht bij velen niet in een goeden reuk. Doch nu het er op aan komt om de leer van de Souvereiniteit Gods te bejelden, nu heet het dat de confessie van Westminster zulke harde uitdrukkingen bevat, en roept men den milden geest welke uit de vijf artikelen tegen de Remonstranten, door de Synode van Dordrecht opgesteld, spreekt. Om de hardheid van enkele uitspraken der Westminsterse confessie te verzachten, verlangt men eenige volzinzen aan haar toe te voegen, waarin duidelijk de groote liefde Gods tot alle menschen — de niet uitverkorenen — zal worden uitgedrukt, waarbij dan tevens moet worden uitgesproken, dat God begerd dat allen „den alleszins voldoende voorraad van zaligheid in Christus zullen aannemen.“ Dr. Schaaf sprak het eenmaal uit: „De groote, we mogen zeggen, de eenige gewichtige tegenwerping tegen de Westminster Belijdenis is, het te veel nadruk leggen op de Goddelijke souvereiniteit ten koste, indien niet met uitsluiting van 's menschen verantwoordelijkheid; en het te veel nadruk leggen op particuliere verzekering, met uitsluiting van Gods algemeene liefde tot Zijne creaturen. Het laatste woord nergens genoemd. Het is een belijdenis ten nutte van uitverkorenen alleen. Binnen dezen kleinen cirkel is alles licht en hoop, maar daar buiten is alles duister als de nacht.“

Wanneer het er nu maar enkel om te doen was om een artikel in de Westminsterse

confessie te voegen, waarbij werd verklaard, dat de Kerk des Heeren met de Dordtsche artikelen bejeldt, dat zooveel als er door het Evangelie geroepen worden, ernstig worden geroepen, want God maakt door Zijn woord ernstig en waarachtig bekend, wat hem aangenaam is, te weten: dat de geroepenen tot Hem komen, — dan zou men dit zonder bezwaar kunnen doen. Doch de voorstanders der herziening verlangen, dat in de confessie der kerk zal worden opgenomen een belijdenis van Gods algemeen Vaderschap, niet alleen uit kracht van Schepping, maar ook uit hoofde van Herschepping. Zij, die meenen dat zij dit algemeen Vaderschap in de Dordtsche artikelen kunnen vinden, vergissen zich zeer. Het onderscheid tusschen de Dordtsche artikelen en de Westminsterse confessie bestaat alleen hierin, dat de laatste belijdenis een enkele maal een gevolg trekt, waar de eerste dit nalaat. Daarom is het waar, dat de voorstanders van de herziening der confessie van Westminster niet tegen de belijdenisschriften der Gereformeerde kerk kunnen inbrengen, wat zij tegen de Westminsterse confessie aanvoeren.

Uit de tegenwoordige beweging zal nog iets goeds te voorschijn treden, wanneer zij er toe mag leiden dat de belijdenisschriften der Gereformeerde kerk beter dan tot hertoe worden onderzocht. De uitnodiging door de *Board of Publication* gedaan, om n. l. te zorgen dat zij den „Standaard“ der Geref. kerk uitgeve in een aantrekkelijken vorm, op het beste papier en in groote letter, opdat men aangespoord worde ze te bestuderen, is volstrekt niet overbodig.

Dat de Presbyteriënen wel mogen toezien dat zij het pand, hun toebehorend, bewaren, blijkt uit den snellen afloop aan der wateren dien men bij de mannen van het ongeloof waarneemt. *The Record* deelt daaromtrent mede, dat aan de Universiteit van Chicago een vereeniging gesticht werd van professoren en studenten, onder leiding van den voorzitter der Hoogeschool, Dr. Harper. Op de eerste vergadering van die vereeniging ziede professor Harper, dat er als er gehandeld werd over „wetenschappelijke moeilijkheden“, men dingen zou mededeelen die een predikant niet kan zeggen tot zijne gemeente. Alsof de gemeente er geen recht op heeft, dat de predikanten openhartig uitspreken wat zij omtrent Gods Woord bejelden. Blijkt het dan, dat een leeraar atwijkt van hetgeen de kerk bejeldt, dan kan zij, als zulk een predikant zijn dwaling niet vernag te herroepen, maatregelen nemen om zich van zijn dienst te ontdoen. Prof. Harper schijnt echter van gevoelen, dat de gemeente het maar moet doen met valse voorstellingen, die van de vaders zijn overgenomen, terwijl de predikanten voor hunne personen tot de waarheid mogen doordringen!

Welke waarheden de predikanten dan mogen leeren kennen, blijkt uit hetgeen er op de vergadering werd ten beste gegeven.

De Bijbel, zeide Professor Barnes, wordt niet goed begrepen. Het is bespottelijk, wanneer men de overlevering omtrent den oorsprong der wereld en van den mensch, gelijk die in den Bijbel wordt medegedeeld, aanneemt. De voorstelling die de theologen zich omtrent den dood maken, is gebouwd op de werken van Milton, niet op den Bijbel. De dood is in de wetenschap evenzeer noodzakelijk als het leven. Een zondvloed is er nooit geweest, alles onde wijvenpraat! De wetenschap kan niet loochenen dat er kracht in het gebed ligt; zij weet er eenvoudigs niets van, enz. enz.

Prof. Harper zette het stempel zijner goedkeuring op deze leeringen, en voegde er voor de studenten aan toe, dat de eerste hoofdstukken van Genesis precies gelijk te stellen zijn met gelijksoortige tradities van andere Oostersche volken.

Voor de belijders des Heeren in de nieuwe wereld is het een troost, dat deze dingen in de Gemeente des Heeren niet kunnen gepropageerd worden door middel van Staatsgeld. En het zal blijken, dat het publiek op den duur geen geld geeft om dergelijke leeringen te laten verbreiden. Zij die ze aannemen, worden onverschillig, en zij, die ze verwerpen, geven hun geld niet, om datgene te bestrijden wat hun boven alles dierbaar is. Wanneer in Nederland de moderne en ethische professoren en predikanten niet Staatsstracament ontvingen, zouden immers velen hunner kunnen heengaan!

WINCKEL.

Voor Kinderen.

WERK EN MOEITE.

XVI.

Den volgenden dag, 14 Juli, werd de wind gunstig, en kon de geheele vloot in zee steken, wat om meer dan één reden gewenscht was. Doch t scheen wel, alsof er telkens nieuwe onheilen moesten gebeuren. Immers bij t uitzellen, toen op een der schepen eerechoten gedaan werden, sprong een kanon. Twee menschen werden gewond, en drie onmiddellijk gedood. Men moest dus eerst weer terug, om aan wal de dooden te begraven, en ging toen verder.

Toen ze eenmaal t Kanaal uit en in volle zee waren, liet de opperkopman Pieters zijn naamenoot roepen en zei:

„Heer Pieters, ge weet dat onze opperbarbier is weggevoerd, en de tweede is een rechte dronken lap, zoo als ge gisteren hebt kunnen zien. Ik zou hem mijn baard niet toevertrouwen en nog veel minder een ziek lichaam. Nu hebt ge indertijd gezegd, dat ge in de geneeskunst hadt gestudeerd. Zoudt ge nu ook voor deze reis dokter willen zijn?“

„Maar ik vrees dat ik niet knap genoeg ben,“ zei Nikolaas, „op zee en in vreemde gewesten, komen soms heel andere ziekten voor dan bij ons in t land.“

„Allicht weet ge er zooveel van als die barbier, die nooit nuchter is. Wat moeten we beginnen als het volk ziek wordt? Wie zich van hem wil laten scheren moet het zelf weten, maar voor de zieken deugt hij niet. We zullen u behoorlijk loonen.“

Na nog wat praters, nam Nikolaas den voorslag aan. Hij kon al dadelijk werk vinden. Want het bleek dat op „De Witte Arend“, het schip van den koopman, een paar man aan t scheurbaak leden en een „leeste kooris“. De barbier keek wel vreemd en grimmig, toen hij bemerkte dat nu een ander dan hij voor de zieken had te zorgen. Maar hem werd kort en goed beduid, dat een dronken medicijnmeester erger was dan geen. En daar al t volk hierna t van harte eens was, schikte hij zich in zijn lot, en vergenoegde zich verder niet te scheren de zoodanigen die zich daaraan wilden wagen.

te zitten en zorgt ook wel dat het er, zoo mogelijk, niet toe komt. Het is zeer verkeerd het werken als een straf te beschouwen, gelijk sommige kinderen — en ook groote menschen — doen. God gaf aan Adam in het Paradijs nutte bezigheid, en de straf na den val was, in het zweet zijns aanschijns, zijn brood te eten, dus werken met moeite en inspanning. Juist tegen ledigheid waarschuwt ons de Schrift nadrukkelijk.

Ruim een week zeilden de schepen in maalkaars gezelschap verder. Doch toen raakten de twee „Arenden“ voor, en verloren de schepen der Oude Compagnie weldra uit het gezicht. Den tweeden Augustus zag Nikolaas voor 't eerst in zijn leven den Piek van Tenerife, een vuurberg van bijna 4000 M. hoogte, aan de westzijde van het eiland, dat tot de Canarische behoort. Zoo hadden ze dan zes weken werk gehad, om zoo ver te komen, als nu in een dag of zeven.

Intusschen was het op de „Zwarte Arend“ niet aangename geworden, zoodanig als op de „Witte“. 't Getal zieken nam toe, en ook de ontevredenheid onder 't volk. Wel was hun rantsen weer op den ouden voet gebracht, doch 't werd zoo zinnig mogelijk toegemeten, en was daarbij tamelijk slecht, vooral het vleesch. De matrozen moorden en niet geheel zonder reden. Toen men Tenerife naderde, hadden velen gehoopt, dat daar nieuwe mondskost zou worden opgedaan, doch dit gebeurde niet. Evenzoo lieten zij het eiland Bona Verta links liggen. De zaak was, dat de Brabantsche maatschappij liefst zoo weinig mogelijk uitaf, en zoo veel mogelijk verdiende. Daarbij had het lange stil liggen veel gekost, en was zinnigheid nu het wachtwoord, wel te verstaan, bij de heeren, niet bij het volk. Dit laatste was nu niet van de beste soort en bestond veelal uit liden, die om allerlei redenen op de Hollandse schepen geen dienst hadden kunnen krijgen. De vaartuigen onder admiraal Van Neck waren veel beter uitgerust en van alles behoorlijk voorzien.

Voor Nikolaas werd het op 't schip al minder goedgevallen. Hij had nog al 't vertrouwen van het volk, doch overigens voelde hij zich zeer alleen. Kapitein Senecal was een man, die als zijn patroon maar tevreden waren, zich om alle andere dingen heel weinig bekommerde, over niets wist te praten dan over scheepszaken, en dan nog liefst heel weinig. Zijn grootste genot was met den stuurman samen een goed glas te drinken, waarbij dan ook nog wel eens anderen genoodigd werden. Ook Nikolaas was die eer te beurt gevallen, doch wijl hij wat stil was en ook niet meedeelde in het soms zeer plat en ijdel geklap, was 't bij dien eenen keer gebleven. Hij had al spoedig op het schip den naam van „Vroom“ en dat scheen bij de meesten een reden om zich niet met hem in te laten. 't Was dus toen al net zoo als veelal thans.

Gelekkig dat Nikolaas een Vriend had, die overal met en bij hem was en dien ook niemand hem kon rooven. Dat was de Heere God die altijd en overal dezelfde is en van wien we zingen: „Zijn machtige arm beschermte de vromen.“ Dit te weten was voor onzen vriend in zijn eenzaamheid te midden der menschen een groote troost. Hij had een Antwerpschen Bijbel en een psalmboek van Datheen meegenomen, en las daarin elken dag, waar zijn werk hem dusverre wel den tijd toe liet. En zoo leerde hij de waarheid beter verstaan door het Woord en maakte de Heere hem Zijn wegen weder duidelijk door hetgeen hij ondervond en uit betrogen hem vroeger was wederaren. Zoo strekten de dagen op het schip, hoe onaangenaam ze ook waren, hem tot grooten regen, ja, soms kon hij zich bij alle droeve herinneringen en alle moeite thans toch recht gemoedig en verblijd voelen. Voorts stelde hij zijn lot in de hand des Heeren. Dat het te eeniger tijd weer tot een uitbarsting op het schip zou komen achtte hij vast en zeker. Wel sprak Nikolaas nu en dan met het volk, en wilden enkelen wel luisteren, maar de kapitein scheen dit niet graag te zien, en ook was de gelegenheid om met de matrozen te spreken schaarsch. Toch moest meer dan een erkennen dat de carga gelijk had, als hij vermaande wat beters te bedenken dan eten en drinken en vroolijk zijn, en wees op de eeuwige dingen hoe het noodig was bereid er voor te zijn, te meer daar zooveel gevaren dreigde. Wie weet waartoe die woorden, schoon weinige en eenvoudige, nog nuttig zijn geweest. Doch over 't geheel was er een geest van ontevredenheid en wrevel, die 't ergste deed vreezen.

Een voorproef daarvan kreeg men reeds den 27 September, dat was een paar weken bijna, nadat zij het laatste land gezien hadden. Tegen dien middag namelijk deelde de bottelier, dat is de man die op den drank het toezicht had, aan ieder zijn deel bier uit. Toen echter de provost, die Jan Jans heette, 't zijne kreeg, gaf hij een slag tegen den pot, zoodat het bier over 't dek liep.

„Drink dat zelf“, sprak de provost, „dat is geen bier naar behooren. Wie kan dat drinken?“ Eenige matrozen die er bij stonden begonnen te juichen bij die woorden. De bottelier echter zei bedaar!

„Hoor eens, provost, het bier is goed. Dat verzeke ik je. 't Ligt zeker aan je smaak.“ „'t Mocht wat“, zei de provost, „ik drink het niet. Ik zeg je, 't is bedorven, als zooveel hier.“

Op dit oogenblik verscheen onverwacht de kapitein, van zijn vriend den stuurman vergezeld, die op 't geschreeuw waren afgekomen. Ze begrepen dadelijk wat er gaande was. Zoodra de schipper op het tooneel kwam, dropen de matrozen af. Ook de provost wilde hen volgen, doch de stuurman trad hem in den weg.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan de Redactie van „De Heraut.“
Geachte Redactie,

Het stuk, getiteld: „Ter Inlichting“ van Da. C. C. Schot C., Deputaat naar Art. XIII D. K. voor Overijssel, is door ons met opmerking gelezen. Dat het ons eenig nieuw licht heeft gebracht, kunnen wij niet zeggen. De mededeelingen van den heer M. Ubbens, Penningm. Art. 13 D. K. voor Groningen (zie De Heraut No. 1212) zullen het Ds. Schot wel duidelijk gemaakt hebben, dat het Zelfw. aan voldoende inlichtingen ontbreekt, om een juist oordeel over het punt in kwestie te kunnen vellen.

Ds. Schot beschuldigt de Deputaten van Zuid-Holland, dat zij hunne bevoegdheid zijn te buiten gegaan, door te doen wat het werk der

Generale Deputaten is. Deze beschuldiging noemen wij ongegrond.

De Deputaten van Zuid-Holland hebben bericht ingezonden aan de Generale Deputaten, dat de kerken van Zuid-Holland, wegens aanzienlijke verhooging van uitgaven, niet meer dan f. 500,— zouden kunnen opbrengen aan de Generale Kas voor het jaar 1900—1901. Het hoogtepunt (niet het „hoogste punt“, zetzout van De Heraut) was h.i. bereikt.

Nu moet men weten, dat de kerken van Zuid-Holland ten vorigen jare waren aangeslagen op f. 720,—. En ofschoon zij eene verhoging van uitgaven in eigen kring hadden van f. 1600,— zegge f. 1600,— hebben nochtan Deputaten gemeend geen steun te moeten aanvragen, maar nog f. 500,— steun te moeten aanbieden.

Zijn ze daarin hunne bevoegdheid te buiten gegaan?

Hebben ook niet de Deputaten voor Overijssel vastgesteld, wat de kerken in hunne Provincie zouden kunnen doen, en welke som zij diensgevolge uit de Generale Kas dienden te ontvangen? En toch konden deze kerken nog 't is voor een gewoon mensch wel wat onbegrijpelijk den omslag van f. 640,— aan de Gen. Kas voldoen.

Aan zoodanig „spelen met woorden“ doen wij in Zuid-Holland niet mee. Voorts heeft Da. Schot ons er aan herinnerd, dat in Art. 163 der Acta van Middelburg de draagkracht der Provincien is aangewezen. Doch daarmede heeft hij het zwaard tegen zichzelf gekeerd. Immers, volgens Art. 163, waarin Overijssel is gezet op 8 procent, zouden de kerken dezer Provincie met hare ten predikants-weduwen, niet meer mogen aanvragen uit de Gen. Kas dan desom van ongeveer f. 1100,—, terwijl zij hebben aangevraagd f. 2805,50, zegge f. 2805,50!

Volgens datzelfde Artikel hadden de kerken van Zuid-Holland van de andere Provincien kunnen vragen een som van ongeveer f. 5000, wijl zij meer dan een vierde van al de emeriti predikanten etc. voor haar rekening hebben.

Hadden zij echter dien weg bewandeld, dan zou de Regeling van 1896 reeds in 1898 onuitvoerbaar zijn geweest.

Volgens den rooster van Art. 163 staat Zuid-Holland op 18 procent. Welnu, Zuid-Holland betaalt, zie de berekening van den heer Ubbens, ruim 28 procent.

Is het nog niet voldoende?

In de Provincie Gelderland doet men nog altijd, alsof de oude Regeling nog bestaat. Men houdt in de kerken collecten voor de verzorging naar Art. 13 D. K. Drie collecten waren volgens besluit der Geld. Prov. Synode in 1900 voldoende. Zoo ging het voor 1896 ook. Ofschoon er volgens de Regeling van 1896 minstens zes collecten moeten worden gehouden, daar de uitgaven meer dan verduubeld zijn.

Maar worden nu de drie collecten in de Prov. Gelderland gehouden? De Geldersche Kerkbode van 26 Jan. j.l. geeft het antwoord. In de Classe Zutphen bleven 5 collecten achter. In de Classe Ape'doorn 18 collecten. In de Classe Arnhem 14 collecten. In de Classe Tiel 10 collecten. Terwijl de Classe Harderwijk in het geheele jaar maar f. 81,42½ opbracht.

't Is wel gemakkelijk. Het ontbrekende wordt maar uit de Generale Kas aangevraagd. Terwijl de Prov. Gelderland zelf maar f. 1480,— bijeenbrengt, vraagt zij uit de Generale Kas een steun van f. 1500,—. Is het dan wonder, dat het met de Verzorging naar Art. 13 D. K. vastloopt? Hadden de Generale Deputaten niet tegen zulke hoogte aanvragen moeten protesteeren?

Verbeeld u: de kleinste kerk in de Classe Leiden draagt per jaar nog meer bij voor Art. 13 D. K., dan de gansche Classe Harderwijk in 1900 heeft gecollecteerd.

Het wordt tijd, dat deze feiten publiek gemaakt worden.

Onzen dank aan Ds. Schot, dat hij er ons toe noodzaakt. Ter wille van onze oude dienaren, en van de weduwen en wezen onzer in den Heere ontslapen landgenooten ware het toch zoo gewenscht dat de Regeling der Synode van Middelburg van kracht konde blijven. Verandering daarin belooft in geen deele verbetering te zijn. „Nervus rerum“ blijft toch het geld. En de Regeling van 1896 behoeft niet veranderd te worden, indien maar al de kerken alle krachten inspannen, om er aan te voldoen. 't Is een cerezaak voor onze kerken, dat vergete men niet.

Wee harer, indien hare oude dienaren en hare predikants-weduwen en wezen moeten klagen bij den Heere Zeehoofd, wijl er niet voldoende in hunne nooddrift wordt voorzien.

Het Moderamen der Deputaten in Zuid-Holland,
E. DOUMA, Voorz.

W. B. RENKEMA, Secret.-Penningm.
Rijnsburg, 15 April 1901.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Velsen, J. H. Koers te Molenaarsgraaf c. a. — Ooligenslaai, J. Bakker, cand. te Dordrecht. — Harmelen, G. H. van Kasteel, te Oopenhuizen. — Hillaard, L. Netelenbos, cand. te Amsterdam. — Schettens, en Nongeloo, D. van der Meulen, cand. — Westerveld, G. Veendaal, cand. te Leusden. — Oostwilde, J. Bolman, cand.

AANGENOMEN: Vrijhoeven Kapel, Brummelkamp, te Deventer. — Anjum, S. Huismans, cand. afd. V. U. — Blokzijl, R. Sybrandy, cand. te Scharnegoutum.

BEDANKT: Esmatli, F. C. van Dorp, te Driessum. — Gees c. a., R. Sybrandy, cand. te Scharnegoutum.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Makkum en Kornwerf P. IJsseling, te Brakel. — Zutphen, J. J. van den Broek Jr., te Almelo. — Workum, D. J. van Aalst Jr., te Noordwijkerhout. — Herbarum, C. Broekema, cand. — Rottevalle, H. H. B. Cleveringa, cand. te Groningen. — Oosterwolde, J. Sevenster, te Drachtster Compagnie c. a. — Amsterdam (299 predikants-plaats), A. de Haan, te Zwolle; in de vacature Aalders, C. B. Oortuys, te Rotterdam. — Dordrecht, A. van der Sluis, te Monster. — Edam, J. W. van Hoogstraten J.F., te Edam. — Nieuwpoort, B. S. Hartstra, te Nijkerk op de Veluwe. — Buiksloot, P. F. Faber, te Langerak. — Ouddorp, D. Cladder, te Schoonrewoerd. — Hoogwoud, H. G. Oudegeest, te Rhenoy.

AANGENOMEN: Herbarum, C. Broekema, cand. — BEDANKT: Augustinus, J. Stehouwer, te Buitenpost c. a. — Beck en Geul, H. C. Botermans, te Geesteren. — Frederiksoord, J. Sevenster, te Drachtster Compagnie c. a. — IJerske, G. van Din, te Zuidlande.

Advertentien.

Heden ontsiep tot onze diepe droefheid, zacht en kalm, na een amarijck lijden, onze geliefde Zuster en Tante,

Mejuffrouw MARIA STEUVEN,
in den ouderdom van bijna 76 jaar.
Dat zij verlost van een moedelijk lichaam, is ingegaan in de ruste die er overblijft voor Gods volk, geeft ons troost en sterkte.

C. STEUVEN.
H. STEUVEN.
J. DOLMAN en Echtgenoot, Voorburg.
J. J. F. v. d. BERGH en Echtgenoot, Den Haag.

M. DOLMAN, De Bilt.
D. REDEKER en Echtgenoot, Amsterdam.
H. REDEKER en Echtgenoot, Amsterdam.
P. REDEKER en Echtgenoot, Amsterdam.
B. G. REDEKER en Echtgenoot, Amsterdam.
C. REDEKER en Echtgenoot, Amsterdam.

't Gravenhage, 2 Mei 1901.
De Riemerstraat 37.

Voor de vele bewijzen van hartelijke deelneming, ons betoond bij het overlijden onzer geliefde Moeder, betuigen ondergeteekenden met deze humen welgemeenden dank.

Uit alle naam,
G. J. MEERSTADT J.W.Gz.
Zutphen, 1 Mei 1901.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

VERSCHEENEN:

EEN STUDIE
over
Dr. KUYPER's Pluriformiteitsstelsel,
door **Th. F. BENDSDORP,**
Benevens een antwoord van en aan Dr. KUYPER,
DOOR DENZELFEN.
f. 0.90.

Bij den Uitgever G. BORG, Prinsstraat 6.
Van het antwoord aan Dr. KUYPER
nog enkele afzonderlijke exemplaren verkrijgbaar a f. 0.25.

Dagen van Goede Boodschap,
DOOR

Dr. A. KUYPER.

Deel I. In den Kerstnacht.

„ II. Oud- en Nieuwjaar.

„ III. De Paaschmorgen.

„ IV. Op den Pinksterdag.

4 deelen ingenaaid f. 3.60; in 4 fraaie stempelbanden f. 5.60; elk deel afzonderlijk ingenaaid f. 1.20; gebonden f. 1.75.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
Amsterdam. **HÖVEKER & WORMSER.**
Pretoria.

Levensverzekering-Maatschappij „NEW-YORK.“
Opgericht in 1845.

Directie voor Nederland:
455 Keizersgracht, Amsterdam, in het Gebouw der Maatschappij.

Deze Maatschappij biedt in haar
WERELDPOLIS
meer **WAARBORGEN, VRIJHEDEN** en **VOORDEELEN** aan dan welke andere Maatschappij ook.

Aetieve Vertegenwoordigers vinden op zeer gunstige voorwaarden plaatsing.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
HÖVEKER & WORMSER,
Kalverstraat 154, Amsterdam.

THEOLOGISCHE en WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL.
BELLETRIE, Fransch, Duitsch en Engelsch. — **BAEDEKERS,**
TAUCHNITZ' editie. — Reislectuur. — Photographien, enz.

ONTVANGEN een nieuwe collectie fraaie
WANDTEKSTEN.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN,
(voorheen JOHANNES KRAMER & Co.),
Dam 15-17 en Vijgendam 12.

Kopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en HELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

EXCELSIOR.
Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk
ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 nummers a 16 pagina's en 12 nummers a 8 pagina's) f. 3.50.
ISHOUD van het Nr. van 21 April 1901: De gelijkenissen onzes Heeren; Op de eilanden; De pelgrim; Naar het goudland van Alaska; Uit het leven, (Uit Amerika).

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN

Amsterdam. **HÖVEKER & WORMSER.**
Pretoria.

Hypotheek.
Een Geref. Kerkeraad vraagt spoedig tegen matige rente f. 200,— op Kerkgeb., Consist. en Catechistielokaal.
Adres, onder lett. N., Bureau van dit blad.

Voor den meestbiedende te koop:
ERSKINE, „Al de werken“, prachtig exemplaar; zelden compleet voorkomende, en Bijbel O. en N. T., Psalmen (van DATHEEN) en Liturgie, gedrukt 1643, bij PAULUS AERTSE VAN RAVESTEIJN, Leiden. Adres Boekh. J. J. VISSER, Goe.

Verschenen bij
A. J. H. FLÖRKE, te Hilversum:
De 4e druk van het
Vragenboekje op de KIESWET,

DOOR
R. C. VERWEIJCK.
Gehol. ongeveert, volgens de in 1900 aange-
nomen wijzigingen op de Kieswet.
Prijs f. 0.25; fr. per post f. 0.30.
10 Exempl. f. 2.50; 25 Exempl. f. 5.25.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering
Gestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.
Maatschappelijk Kapitaal: **Een Millioen Gulden.**

Commissarissen:
Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE
Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.
De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen
KAPITAAL en LIJFVRETE tot elk bedrag.

Heden verscheen bij de Firma G. J. REITS,
te Groningen:
De 12e druk van:
H. DE COCK, Handleiding,
ten gebruike van hen, die onderwezen
worden in het Kort Begrip der
Christelijke Religie.
Herzien door Prof. M. NOORDTJIL.
Prijs f. 0.25.
H.H. Predikanten wordt op aanvraag een
exempl. franco per post ter kennismaking toe-
gezonden.

Amsterdam. **HÖVEKER & WORMSER.**
Pretoria.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen
Voor de Vereeniging:
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)
Van de Geref. kerk te Meppel f. 55.66; van
idem te Maassluis A f. 14; van idem te Maas-
sluis B f. 53.40; van idem te Berkel f. 9.50;
van idem te Delfshaven (1½ coll.) f. 11.40; van
idem te Charlois f. 9.30; van idem te Ooltgens-
laai f. 7.79½; van idem te Leenwarden f. 46.63.

Aan Schenkingen:
Van den heer A. M. M. te R. f. 25; van
den heer H. W. Westkamp f. 1.

Voor het Studiefonds:
Door den heer A. v. d. Werf te Groningen
van de halvest. veren. f. 12.90; collecte van
de Geref. kerk te Berkel f. 9.24½.

Voor de Bibliotheek:
Van de Hongaarsche Regeering, door het
Departement van Buitenlandsche Zaken: Les
Bâtiments der Universités Royales Hongroises:
3 deelen.
Van de Centrale Commissie voor de Stati-
stiek: Uitkomsten der Volkstelling en Maand-
cijfers No. 5.

Van den schrijver: Volharden bij het ideaal,
door Dr. A. Kuyper.
Van den uitgever: Swedenborg, Hemel en Hel.
Van den Schrijver: Correspondentie tusschen
Prins Maurits en Reinier Pauw, 1617—1619,
door Dr. Joh. C. Brech (overdruk).

S. J. SEEFAT,
Hilbertum. Penningmeester.

Boek- en Couraandrukkerij:
DE ROTTERDAMSE & BAKKER,
Amsterdam.

Dit blad wordt ge-
bijdragen van medi-
dit blad betreft, te a-
aan de ADMINISTRA-
tazendingen, die in
kunnen voor het nu

Van de S
LAAN

DE W

We vonden, dat
ken in God is; da-
van dit oorspronk-
openbaring en bel-
dat ons menschen-
ken, om op onze-
en na te denken;
stuksgewijze toega-
leiding en bestel,
geheel van kenn-
ons menscheijk na-
vormt; dat diens-
een eigen schep-
ping tot de zell-
een taak, die doe-
rekening is gelege-
alzo besteld heeft
zijn heiligen Naam
de grondslag, die z-
ten van Gods Wod-
heid, die hier in li-
nog dieper verstat
Wezen, leven en w-
door de wondere o-
heid of het Woord
persoonlijk bestaan
Maar die diepere
buiten bespreking
delen niet van de o-
typische Wetenscha-
nigespiegelde, of oet
onder Gods bestel o-
schelijk bewustzijn.

Intusschen moet,
verstand, hierbij o-
der Heilige Schrift
dacht worden geve
Heilige Schrift ontv-
haaldelijk den indru-
de Wetenschap of l-
vlen, veelde e n
veroordeelt. Zes, a
„Uwe wijsheid en i
afkeerig gemaakt.“

„Die wetenschap ve
smart.“ Of ook al
Korinthe schrift: „
is dwaasheid bij Go
met tal van andere
strekken, om tegen
schap noemt, in te
met eerbied voor
schap te vervullen.
den hoonden toon.
Wetenschap zich bij
openbaring der Sch-
lig is, uitlaten; en l-
verwoesting, die d-
der Wetenschap in
gericht, — dan is het
hoe zeker wantrouw
bij de geloovigen i
weigen in de Wel-
macht zien, die eer-
moet worden; en ho-
die alle Wetenschap
daaron liefst op veil-
terugtrekken. Vooral
tegen alleen op, da
zoere en valsche We-
en eenzijdig getuig
menheid der Weten-
heid haren bezitters.

7: 12), maar ook an-
tegen „de valsche li-
schap!“ (1 Tim. 6
een Wetenschap die
tegenover een andere
valsche lijdus noel
scheid in het oog he-
de Schrift ons eener
Wetenschap waarsch-
de ware Wetenschap
in te boezemen.

Dit onderscheid nu
Zij toch is het, die
verleide, om ook de
band niet God te plas-
te ontrooven, en ten
ren. De plante der w
haar wortel in de vr-
uit de vreeze des He-
vreeze des Heeren ha
uitgangspunt. Maakt
de zonde, zich van
vreeze des Heeren i
niet anders, of wat